

TŰZ ÉS ÉPÍTÉSZET

A város színeváltozása VI.

művészettörténeti konferencia

1876. április 12-én tört ki Marosvásárhelyen a város történetének legsúlyosabb tűzvésze. A kora délutáni órákban a ferencesek főtéri istállójából elharapózó lángtenger elpusztította a városközpont északkeleti felének jelentős részét, s a környező utcák házai mellett komoly kárt tett a vár bástyáiban és épületeiben is. A tűzvész iszonyata évtizedekre beleégett a kortársak emlékezetébe, ma már azonban csak a helytörténészek ha tudnak a másfél évszázada bekövetkezett tragédiáról.

A 150. évfordulón a történettudomány és a tágran értelmezett építészettörténet eszközeivel idézzük fel a „nagy” marosvásárhelyi tűzvész emlékét: *A város színeváltozása* sorozattal útjára indított, 2026-ban immár hatodjára sorra kerülő városépítészeti konferenciánkon *tűz és építészet* kapcsolatát vizsgáljuk tágabb, Kárpát-medencei perspektívában. Hogyan formálták a tűzvészek a városok építészetét, miként teremtettek egységes, új városrészeket? Hogyan befolyásolták a háborús gyújtogatások a települések arculatát? Milyen tanulságokkal szolgálnak a nagy tüzeseteket dokumentáló korai fotográfiák?

Tanácskozásunkon ezekre a kérdésekre keressük a választ. Elsősorban a hosszú 19. század erdélyi és magyarországi városainak tüzesetei kerülnek terítékre, Gyöngyöstől Debrecenig, Brassótól Kolozsvárig, Kézdivásárhelytől Csíkszeredáig. Átfogó előadás mutatja be az egykori fejedelmi székhely, Gyulafehérvár tűzvészeit, de szó esik színháztüzekről és a milánói magyar világkiállítási pavilon égéséről is. Az előadók között rangos erdélyi és magyarországi akadémiai intézmények munkatársait köszönhetjük, művészettörténészeket, kutatókat és restaurátorokat.

A konferenciára 2026. október 23–24-én Marosvásárhelyen, a Kultúrpalota Kistermében kerül sor. A rendezvény nyilvános, a belépés ingyenes, a szervezők minden érdeklődőt szeretettel várnak. Az esemény főszervezője a Maros Megyei Múzeum, támogatója a Maros Megyei Tanács.

PROGRAM

Október 23, péntek

10.30–11.00 Megnyitó

Ötvös Koppány Bulcsú (államtitkár, Román Kulturális Minisztérium)
Orbán János (szervező, Maros Megyei Múzeum)

11.00–12.30

Tűzvészek a régi Erdélyben

Kovács András (professor emeritus, BBTE, Magyar Történeti Intézet, Kolozsvár): *Gyulafehérvári tűzvészek a tatárjárás és 1849 között*

Ziegler Ágnes (művészettörténész, Á.H. Szász Evangélikus Egyház, Brassó): *Fatalis urbi exustio. Brassó 17. századi nagy tűzvésze, a megítélés és az újjáépítés*

Kovács Zsolt (adjunktus, BBTE, Magyar Történeti Intézet, Kolozsvár): *Az 1798-as tűzvész hatása Kolozsvár városképére*

14.00–15.30

19. századi tűzvészek és képi reprezentációjuk

Weisz Attila (adjunktus, Művészeti és Design Egyetem, Kolozsvár): *Amikor a hóhért akasztják. A kolozsvári Tűzoltótorony kialakulása és 1876-os leégése*

Orbán János (kutató, Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely): *Az 1876-os „nagy” marosvásárhelyi tűzvész. Pusztulás és újjáépítés*

Újvári Dorottya (muzeológus, Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely): *Tűzvészstudósítások. Városi katasztrófák képei a 19. század második feléből*

15.50–17.20

19. századi tűzvészek és az átalakuló városkép

Veress Dániel (adjunktus, ELTE BTK Atelier Interdiszciplináris Történeti Tanszék, Budapest): *Az 1802-es debreceni tűzvész és a nyomában kialakított klasszicista városkép*

Zuh Deodáth (docens, ÓE Ybl Miklós Építéstudományi Kar, Budapest): *Tragédia vagy katalizátor? A nagyváradi főtér és a tűzvészek*

Enyedi Anna Regina (művészettörténész, Nagykároly): *„És épülni kezdett az én elpusztult, régi városom...” – az 1887-es tűzvész Nagykárolyban*

17.30–18.30

Könyvbemutató (a szerkesztők közreműködésével)

Szeccsziós építészet a Magyar Királyságban (1893–1918). Szerk. Baldavári Eszter, Virág Zsolt. Budapest, 2026, Közép-európai Épített Örökség Megőrző Alapítvány kiadása.

Október 24, szombat

9.00–10.30

Az égő anyag

Mihály Ferenc (restaurátor, Szováta): *„Porrá égett minden...” Adatok az erdélyi történeti faberendezések kutatásához*

Kiss Lóránd (falképrestaurátor, Imago Picta Kft., Marosvásárhely): *Középkori falképek tűz hatására történő színváltozása. A marosvásárhelyi Vártemplom falképei*

Szőcs Péter Levente (főigazgató-helyettes, Szatmár Megyei Múzeum, Szatmárnémeti): *Tűzvészek régészeti nyomai. Néhány középkori és kora újkori példa Erdélyből és a szomszédos területekről*

10.50–12.20

Tűz és városrendezés

Fehér János (művészettörténész, Barót): *Az 1834. évi nagy égés Kézdivásárhelyen*

Pilkhoffer Mónika (docens, PTE, BTK TTI Modernkori Történeti Tanszék, Pécs): *Az építési szabályrendeletek szerepe a tűz elleni védelemben Pécsen*

Csáki Tamás (művészettörténész, ELTE BTK Művészettörténeti Intézet, BTM Kiscelli Múzeum, Budapest): *Tűzvész sújtotta kisváros – a városrendezési reformok kísérleti terepe*

14.00–15.00

Háborús tüzek

Ladó Ágota (művészettörténész, Kolozsvár): *Újrakezdés Csíkszeredában. A város újjáépítése és a társadalmi élet újraszervezése az 1916-os román betörést követően*

Salamon Gáspár (adjunktus, Magyar Képzőművészeti Egyetem, Művészettörténeti Tanszék, Budapest): *A háború tüze. Építészeti rekonstrukció és művészeti reflexiók az I. világháború Magyarországon*

15.15–16.45

Sajátos épülettípusok

Pakulár Sára (doktorandusz, Babeş–Bolyai TE, Kolozsvár): *Színháztűz-védelmi stratégiák a századfordulás Magyarországon*

Baldavári Eszter (főosztályvezető, Iparművészeti Múzeum, Adattár, Könyvtár, Budapest): *„Az anyagi kár felbecsülhető, az erkölcsi veszteséget megmérni nem lehet.” A milánói magyar pavilon újjáépítése a tűzvész után*

Virág Zsolt (igazgató, Magyar Kastélyprogram Nkft., Budapest): *Tűzvész a kastélyban – a parnói Andrássy-kastély és a mozsgói Biedermann-kastély tüzesetei*

16.45 Zárzó

17.00–18.00

Bernády György. *Viszonyrendszerek és kapcsolati hálók.* A Maros Megyei Múzeum kiállításának megtekintése